

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Uitvoeringsprogramma bij RVS Utrechtse veenweiden	TELEFOONNUMMER	+31618300620
DATUM	20-12-2022	E-MAILADRES	carla.bisseling@provincie-utrecht.nl
DOCUMENTNUMMER	UTSP-1899933415-1979	DOMEIN/OPGAVE	LLO
VAN	Carla Bisseling	TEAM	PMB
NUMMER PS	PS2022RGW	PORTEFEUILLEHOUDER	Sterk
BIJLAGE	Uitvoeringsprogramma 2023-2024 Regionale Veenweiden Strategie (RVS) Utrechtse veenweiden		

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting:

Ter informatie ligt voor het Uitvoeringsprogramma Regionale Veenweiden Strategie (RVS) Utrechtse veenweiden 2023-2024. Met dit uitvoeringsprogramma wordt voldaan aan de toezegging aan Provinciale Staten bij vaststelling van de RVS Utrechtse veenweiden op 9 februari 2022 om via een uitvoeringsprogramma de plannen voor de komende twee jaar te concretiseren. Het uitvoeringsprogramma is een bouwsteen voor het in voorbereiding zijnde Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG). Het is tevens de vervanger van het Uitvoeringsprogramma Bodemdaling provincie Utrecht 2020-2023, die wij hiermee hebben ingetrokken.

Inleiding:

De provincie Utrecht bestaat voor ongeveer een derde uit veengrond (het westelijk en noordoostelijk deel van de provincie). Door oxidatie van het veen daalt de bodem daar op veel plekken tussen twee en tien mm per jaar. Zonder maatregelen leidt de zakkende veenbodem in het landelijk gebied tot problemen zoals hogere kosten voor het waterbeheer en ongewenste uitstoot van broeikasgassen (met name CO₂). Vanwege dit laatste is in het Klimaatakkoord (2019) opgenomen dat in 2030 de landelijke jaarlijkse uitstoot van broeikasgassen uit veenbodems verminderd moet zijn met 1 Megaton CO₂-eq¹. Afgeleid van deze landelijke doelstelling heeft de provincie Utrecht indicatief een reductieopgave van 0,12 Megaton CO₂-eq/jaar gekregen en deze is opgenomen in de Regionale Veenweidenstrategie (RVS) Utrechtse Veenweiden, die op 9 februari 2022 door Provinciale Staten is vastgesteld. Ook in de Provinciale Omgevingsvisie is het afremmen van bodemdaling een belangrijk onderwerp. Hier hebben we een doelstelling opgenomen van gemiddeld 50% afremmen van de bodemdaling. In de RVS is aangegeven met welke strategie we deze opgaven willen realiseren. Het voorliggend uitvoeringsprogramma 2023-2024 laat zien wat we daarvoor gaan doen. Het benoemt concrete programma's en projecten en geeft aan in welke gebieden we samen met onze gebiedspartners via een gebiedsgerichte aanpak aan de slag gaan met de opgaven.

Dit uitvoeringsprogramma heeft draagvlak. Het is, net als de RVS, opgesteld in nauwe samenwerking tussen provincie Utrecht, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR), Waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV)

¹ Er zijn meerdere broeikasgassen: koolstofdioxide (CO₂), methaan en lachgas. Koolstofdioxide komt het meest voor maar de andere twee zijn veel sterker. Om dat effect te verdisconteren, is de CO₂-equivalent bedoeld. Hierin wordt de concentratie van een broeikasgas vermenigvuldigd met de sterkte. Met een CO₂-equivalent wordt bedoeld de optelsom van de van de equivalente van de verschillende broeikasgassen.

en de gemeenten Woerden, De Ronde Venen en Vijfheerenlanden. De 90% versie is in bredere kring besproken: met de vier Utrechtse waterschappen, de negen Utrechtse veenweidingemeenten en met de landbouw- en natuurorganisaties.

Dit uitvoeringsprogramma is op 20 december door ons vastgesteld en wordt u nu ter informatie aangeboden. Het is een logische vervanger van het Uitvoeringsprogramma Bodemdaling provincie Utrecht 2020-2023, die vanwege de RVS geactualiseerd moest worden. Met het vaststellen van dit nieuwe uitvoeringsprogramma 2023-2024 wordt de vorige ingetrokken.

Met dit uitvoeringsprogramma voldoen we aan de toezegging die we aan u hebben gedaan bij vaststelling van de RVS Utrechtse Veenweiden om via een uitvoeringsprogramma onze plannen voor de komende twee jaar te concretiseren.

Vervolprocedure / voortgang:

Na het vaststellen van de RVS Utrechtse veenweiden hebben de landelijke ontwikkelingen rondom het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en het Nationaal Programma Water en Bodem Sturend (WBS) de context van de RVS sterk gewijzigd. Zie hiervoor de Statenbrief die op 6 december jl. aan uw Staten is toegestuurd over de brieven van het kabinet van 25 november 2022 (PS2022PS). Over de verhouding tussen voorliggend uitvoeringsprogramma en dit NPLG- en WBS-traject het volgende:

- *Inhoudelijke richting:* De RVS, en daarmee ook dit uitvoeringsprogramma, past binnen de richting die de WBS-brief van 25 november jl. aangeeft. De WBS-brief noemt – net als de RVS – dat, met de kennis van nu, het verhogen van de grondwaterstanden het meest voor de hand liggende middel is om de uitstoot van broeikasgassen vanuit de veenbodems te verminderen. De WBS-brief geeft hiervoor een beweging aan naar een grondwaterstand van 20 cm tot 40 cm beneden maaiveld, afhankelijk van de bodemcompositie, omstandigheden van het watersysteem en de behoeften van het gebied. Ook de RVS noemt deze grondwaterstanden en gaat uit van maatwerk per gebied.
- *Uitvoering:* In het uitvoeringsprogramma is aangegeven dat we de uitvoering van de RVS en de uitvoering van het NPLG-traject binnen het Utrechtse veenweidegebied als een geïntegreerd proces oppakken. Uitvoering van de RVS is daarmee onderdeel van de Gebiedsgerichte Aanpak Landelijk Gebied (GGA-LG) en het uitvoeringsprogramma een bouwsteen voor het Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG) dat de provincie Utrecht in een eerste concept 1 juli 2023 indient bij het Rijk. Samen met de beekdalen behoren de veenweiden tot de gebieden waar we op 1 juli 2023 in het NPLG apart over moeten gaan rapporteren tot en met een uitwerking op maatregelenniveau (zie het Ontwikkeldocument NPLG, bijlage bij de kamerbrief over de voortgang van het NPLG 25 november 2022, hier wordt ook verwezen naar de vastgestelde Veenweidenstrategieën.
- *Samenwerken in gebiedsprocessen:* De WBS-brief geeft net als de RVS en het uitvoeringsprogramma een belangrijke rol aan de gebiedsprocessen waar in samenwerking met alle betrokken een en ander verder kan worden uitgewerkt.
- *Financiën:* In het uitvoeringsprogramma is aangegeven wat de kosten zijn en de dekking daarvan in de periode 2020-2024. Daarnaast is aangegeven hoe de kosten en dekking naar verwachting in de jaren erna zullen verlopen. Op basis van een eerste ruwe berekening in de RVS zijn de totale kosten voor de uitvoering van de RVS tot en met 2030 geraamd op circa € 300 miljoen. Voor dekking hiervan zullen we via het UPLG een beroep doen op het Transitiefonds Landelijk Gebied van het Rijk. Er is binnen de huidige begroting wel geld beschikbaar waarmee we in de planperiode van dit uitvoeringsprogramma (2023-2024) vooruit kunnen. Overigens verlopen de te verwachten uitgaven waarschijnlijk niet lineair. De ervaring leert dat als gebiedsprocessen zijn gestart, aanvankelijk alleen procesgeld nodig zijn, uitvoeringsmaatregelen komen meestal pas na enkele jaren. Om die reden zijn in de periode 2025-2030 de grootste kosten te verwachten. Op basis hiervan concluderen wij het volgende:
 - *Voldoende middelen voor 2023-2024:* In de huidige situatie (stand van zaken december 2022) zijn er voldoende financiële middelen beschikbaar voor de planperiode van dit uitvoeringsprogramma 2023-2024. Er is in totaal in de periode 2020-2024 € 36,9 mln. beschikbaar vanuit provinciale en rijksmiddelen gezamenlijk. De provinciale middelen bestaan uit: structureel € 0,75 mln. in 2020, daarna jaarlijks € 3,75 mln. en incidenteel € 2,6 mln. vanuit Programma Agenda Vitaal Platteland. De rijksmiddelen bestaan incidenteel uit: € 18,0 mln. Impulsgelden veenweiden en € 0,5 mln. Regiodeal Groene Hart. Ca € 13,5 mln. van de € 36,9 mln. beschikbare middelen worden naar verwachting met dit uitvoeringsprogramma uitgegeven, verplicht dan wel gereserveerd. Er is daarmee nog ca. € 23,4 mln. beschikbaar voor het starten van nieuwe gebiedsprocessen, aanvullend op de gebiedsprocessen die in hoofdstuk 5 van dit uitvoeringsprogramma worden genoemd.

- *Transitiefonds*): Voor de jaren daarna doen we naast inzet van onze eigen provinciale structurele middelen ook een beroep op het Transitiefonds Landelijk Gebied van het Rijk via de route van het NPLG. Dit moet tijdig in gang gezet worden en is daarom onderdeel van het UPLG dat wij op 1 juli aanstaande indienen bij het Rijk. Het gaat om de kosten voor de gebiedsprocessen inclusief de daarbij behorende maatregelen aan het watersysteem. Het gaat bij dit alles om materiele kosten en proceskosten waaronder ook inzet van extra menskracht bij de verschillende betrokken organisaties. Het is belangrijk dat provincie, waterschappen en andere betrokken partijen hier gezamenlijk goede afspraken met het Rijk over maken om ook voor deze posten middelen uit het Transitiefonds te krijgen.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen